de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

30e jaorgaank no. 3
juni 2002

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie Koosje Hornstra, Henk Kroese en Jimmy Visser

Buro-redakteur Sietske Bloemhoff

Zetwark Trijnie Telkamp

Omslag Sietske A. Bloemhoff

Drok Van der Meer, Oosterwoolde

Administraosie Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/ Oldeberkoop till. (0516) 451108, fax 451109

Lidm./Ab. € 11,50 in et jaor

Losse nommers € 1,85

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

Inhoold

Koosje Hornstra	*Veuroffien*	2
Pieter Jonker	*Keramiek van Hannie Mein al herwertsjaoren een begrip*	3
Lily Köhler	*Veren*	10
IJnze Hoekstra	*Op bezuuk bi'j Rommert Hoekstra*	11
Harmen Houtman	*Pappe's fiets*	14
Jan Veldhuizen	*Miemering*	15
W.H. de Vries	*De oorlog in de Stellingwarven - 34 -*	16
Sietske Bloemhoff	*Over boerderi'jen*	20
Henk Bloemhoff	*Oonze tael, oonze zorg*	23
Johan Veenstra	*Tina Turner en John From*	26
Krummelties		29
IJnze Hoekstra	*Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j*	31
Redaktie	*Infoboek 'Stellingwerfs' verschenen*	32

Foto's

foto omslag, blz. 21 Sietske Bloemhoff
blz. 3, 4, 5, 6, 7, 8 archief Hannie Mein
blz. 11, 12 privé Rommert Hoekstra
blz. 17, 18 archief W.H. de Vries
blz. 22 tekening Hielke Kerstma
blz. 31 privé fem. De Jong

Foto omslag

Veurop zien jim een foto van de Lende tussen Hooltpae en Steggerde. In et vervolg zullen de naemen van vaorten, revieren en aandere waeterlopies in officiële stokken en op laandkaorten en zo in et Stellingwarfs bruukt wodden. Jim kun daor alles over lezen op bladziede 23 en 24.

Et veuroffien

van de redaktie

Op et mement da'k et veuroffien zit te schrieven is et krek de weke naodat Pim Fortuyn vermoord is en is de begraffenis aachter de rogge.
Een man mit een uutspreuken miening over een protte zaeken is doodscheuten deur een man die vun dat die miening schienber verkeerd was. Zokke dingen leken hier in Nederlaand onveurstelber. Bi'j' krek weer wat in slaop sokkeld nao de driegende gebeurtenissen van 11 september et oflopen jaor en dan bliekt et geveer ok vlak bi'j huus te bestaon.
Et is dus geveerlik om dudelik te zeggen wat je miening is. Now was ik et lang niet mit alles iens wat Pim Fortuyn beweerde, mar hi'j is d'r wel in slaegd om de poletiek wakker te schudden.
Tegen et verbaole geweld van Pim konnen mar weinig leiders van de al langer bestaonde perti'jen op. Of zollen die mannen (want et bin allemaole mannen!) ok pas aovens in bedde weten wat ze allemaole zeggen moeten hadden.
Dat he'k zels ok wel vaeke. A'k me aorig deur iene beledigd of 'kwetst' vule slao'k vaeke op dat mement dichte en wee'k laeter percies wa'k zeggen moeten had.
Eerlik veur je miening uutkommen kan ok vaeke had ankommen en daor kuj' aorig wat vi'janen mit maeken. Et angstige veur mi'j van de moordanslag vien ik et fanatisme van de daoder. Aj' de kraante geleuven moeten wol hi'j zo graeg alle dieren bescharmen, dat hi'j nog opkwam veur de vlooien op 'e rogge van de hond. Ie zullen zien hond mar wezen! Et kan toch niet zo wezen daj' zó veur de rechten van et dier opkommen, daj' daor een meenske veur doodschieten.
Dat Pim Fortuyn, deur zien miening overal te verkondigen, de jeugd meer poletiek interesseerd maekt het, liekt me wel een goeie zaeke. Daor moe'we et in de toekomst toch van hebben, mar ik hope al dat ze ok zels naodaenken gaon as die miening wel altied de waore is. Vaeke moej' wat oolder wezen en wat meer van de wereld zien hebben, veurdaj' weten wat zoe'n miening warkelik weerd is.
In dit juninommer staon weer alderhaande infermetieve stokken, verhaelen, interviews en misschien ok wel es een miening argens over. Ik weenske jim vule plezier bi'j et lezen d'r van.

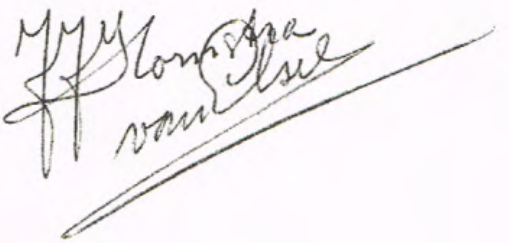

Pieter Jonker

Keramiek van Hannie Mein al herwertsjaoren een begrip

Hannie Mein an et wark in heur atelier.

Hannie Mein al langer as dattig jaor een begrip in en buten Stellingwarf as et gaot om heur prachtige keramiek. Wark daj' al in de veerte herkennen kunnen as wark dat deur heur maekt is. Ienendattig jaor leden iene van drie exposaanten in de aldereerste Eupen Stal in de deurreed van Appie Tjalma in Berkoop. Hannie Mein woont in een schilderaachtig, vredig huus mit witte muren. Van ooldsher een boerehuus. Op een mooi hiem daor as et netuurlike gruun as een noflike jasse et huus in bescharming nemt. Aj' bi'j heur et hiem op rieden en uut de auto stappen dan woj' zuver wat rustiger van binnen. Hannie Mein kwam in 1968 al naor Vinkege. Hoogste tied dus veur een vraoggesprek mit disse keunsteneresse, die niet alliend mit heur eigen wark in de weer was, mar heur ok inzette veur heur kollega's en wat misschien nog opvalender is heur as bestuurslid jaorenlaank inzette veur de dierebescharming.

Al twintig jaor begin ik elke dag zoe'n betien mit Hannie Mein. Dat wil zeggen dat ik bi'j et morgenbroggien altied thee drinke uut dezelde mooie briede theekoemen van Hannie Mein. Veur de koffie he'k kleindere koemegies van heur. Ze liggen noflik in de haand, ze hebben verschillende grune kleuren, ze bin mooi van vorm en wat ok zo belangriek is, ze drinken lekker. Al bin ik d'r slim zunig, op van pattie missen al wat schilferties. Mar och, ik bruke ze alliend veur mezels. Ze moe'n nog een levenlaank mit,

Ente en kiepien (1990).

want Hannie Mein het deur ziekte een punt zetten moeten aachter heur eigen expesisie- en verkoopruumte in Vinkege. Mar et is niet heur ziek wezen dat de anleiding vormt tot dit verhael, mar leven en wark van disse bekende keramiste.

Aj' bi'j Hannie Mein in heur prachtige veurkaemer zitten, dan vaalt je op hoe sfeervol de inrichting is. Niet overdaodig of overvol, mar d'r is een hiel goed liekwicht. Her en der schitterende grafiek an de waand. Her en der staot op taofels en kassies op een bescheiden meniere ok et eigen wark. An de waand ok een kaaste mit wark uut heur hiele warkzeme leven. Een prachtig bedschut. Et is krek of hier dattig jaor dezelde verstilde sfeer hangt. D'r pronkt een prachtig beeld van Guus Hellegers in de kaemer. We doen oons tegoed an thee en sukelao.
Hannie is klaor veur mien vraogen.

Amsterdam

Et leven van Hannie Mein begint op 10 juli 1933 in Utrecht. Al gauwaachtig verhuust de femilie naor Badhoevedorp. As Hannie op de Mulo zit, is ze d'r van overtuugd dat ze geern passefotografe wodden wil. In heur vri'je tied helpt ze bi'j een fotograaf.
Ze wil wel graeg naor et ANP, dat op et Rokin in Amsterdam zit. Mar in die tied nemen die nog gien vrouwluden an! Ze komt as volontair an et wark in een retouche-kaemer van een petretfotograaf an de Van Baerlestraote tegenover et Concertgebouw. Mar ja, dat zicht ze heur levenlaank ok niet doen. Op 'e Mulo kreeg ze tegere mit een aander maegien op de woensdagmiddag al les in eulievarve omreden ze beide knap tekenen konnen.
Dan zicht Hannie Mein een adverteensie van een pottebakker, die een schilderes zuukt. D'r bin zoe'n honderd reakties en op basis van heur haandschrift wodt ze nuugd veur een onderhoold. Die pottebakkeri'je is een ni'je, interessaante wereld veur heur. Ze moet daor mit de haand dekeraosies anbrengen en daor begint ze ok mit et maeken van ontwarpen. Daor treft ze een reiziger uut Peries, die aenlik vun dat ze naor de Akedemie moet. Ze het gien geld veur de dagopleiding an de Rietveldakedemie, mar daor is aanders wel

een keramiek-opleiding, die de aovendopleiding niet het. Ze gaot naor de aovendopleiding en volgt daor de lessen grafiek en illestraosie. Ze krigt les van bekende keunsteners as Ap Sok, Melle, Henk Brouwer, mar ok van Lex Metz en van Meijer keunstgeschiedenis. Ze dot vier jaor de aovendopleiding. Ze vint et prachtig om te doen. Mar ze het ok hiel vule perfiet had van de lessen van Theo Dobbelmann, Piet de Koning en Emmy van Deventer.

Dan ok begint ze heur eigen atelier an de Dwarsspinhuissteeg. In et begint het ze hulpe van iene dri'jer. Laeter begint ze mit heur partner een grotere onderneming op et terrein van de keunstnijverhied. D'r is een verdieping mit een pottebakkeri'je, een verdieping mit een hooltdri'jeri'je en een rietvlechtwarkplaetse. Veur al de drie warkplaetsen maekt Hannie Mein de ontwarpen en ontwikkelt de medellen veur het hooltdri'jwark. In de gloriedaegen bin d'r somstieden vier of vief hooltdri'jers an et wark. D'r is altied een goeie rietvlechter veur heur an et wark. En ok in heur atelier veur et pottebakken is d'r hulpe. Ze maekt ok kombinaosies van koppies van eerdewark mit paanties van hoolt d'r onder. Of hoolten dekselties op eerdewarkpotten. Nuum et mar. Alles maekt ze onder de naeme van heur atelier Con Amore. D'r is prachtige zwatte keramiek van heur haand uut de eerste periode, daor as de tekenings as et waore in de klei anbrocht binnen. Heur wark signeert ze mit Con Amore. Et laetere wark kuj' altied herkennen an de signatuur HM (en dan de letters anmekaander, et twiede potien van de H is et eerste potien van de M). Van al et vroegere wark het ze nog wel wat in huus, mar ik zol daor nog wel vule meer van zien willen. Et is zo verrassend! In heur Amsterdamse tied hebben de meensken verlet van mooie dingen op et terrein van de keunstnijverhied: waandklieden, keramiek, hooltwark, glas, sieraoden en nuum et mar op.

Vinkege

In 1968 belaant ze tegere mit heur man Freek Noppen in Vinkege. Heur man hadde een import- en exportbedrief op et terrein van Italiaans en Zweeds glas. Hi'j verzorgt in Vinkege de verkope van et wark van Hannie Mein. Et atelier Hannie Mein levert in de fleurigste daegen wark an somstieden zeuven/acht meensken. Bekende naemen in Stellingwarf die op heur atelier warkt hebben, bin die van Ynke Vogel en Heleen Zeeders, die laeter ok as keunsteneresse van heur heuren laoten zollen. Naost gebruukskeramiek maekt Hannie Mein in die tied ok al prachtige schaolen, keerzestaanders en vazen, mar verveerdigt ok in opdracht veur jubilea en biezundere gelegenheden keramiek. Op tal van plakken (in West-Stellingwarf o.e. in Wolvege, Noordwoolde, De Blesse en Steggerde) maekt ze veur tal van gebouwen grote gevelversierings, uutvoerd in keramiek.

Hool je haoks (vri'jhied in gebunnenhied) (1996).

Anvalende koffiepotten (1998).

Onmiskenber in heur eigen stijl. Laeter as et atelier minder groot van omvang is, richt Hannie Mein heur ok meer op eigen vri'j wark. Ze ontwikkelt heur meer en meer as keunsteneresse. Mar heur leven laank hoolt ze d'r ok plezier in om een prachtige schaole of een prachtige vaas te maeken.

Ze vint aenlik ok wel dat lange jaoren de keramiek in de beeldende keunst een betien onderwardeerd wodde. De pries van unica - uutvoerd in keramiek - lag en ligt in verholing altied vule leger as aandere uterings van beeldende keunst. Aenlik is dat onterecht aj' zien hoevule wark d'r an vaaste zit.
Gaondeweg komt oons gesprek op de meer technische kaante van et wark. Dan wodt ok dudelik dat Hannie Mein heur leven laank aenlik dag en naacht, mar ok in et weekend altied mar weer doende was mit heur wark. In et weekend (vanwege de goedkope stroom) wodden vaeke ok nog de ovends stookt. Al gebeurde dat elektrisch, d'r mos de hieltied toezicht wezen en de hieltied mos de ovend weer aanders ofsteld wodden. Alliend al et inpakken (et zonuumde staepelen) van de ovend kwam hiel percies. Onder in de ovend was et hieter as boven in. En aovens en naachs, as heur weer ni'je idenen veur ontwarpen in de zin scheuten, dan gong ze weer schetsen maeken.

Soorten klei

D'r bin verschillende soorten klei: witte klei, rooie klei, gele klei, zwatbakkende klei. Hannie Mein warkt et liefst mit zwatbakkende klei. Hoe hoger aj' die stoken (1200 graoden) hoe zwatter de klei wodt. De struktuur van de klei zels ziej' dan vule beter.
Mar ie kun ok weer niet al te hoge stoken, want dan kan je de hieleboel ok nog wel smulten!
De eerste keer bakken zonder glazuur wodt biscuit-bakken nuumd. Dan wodt de angobe (oxide anmaekt mit klei) anbrocht deur et veurwarp te dompelen of deur et te begieten. Dan volgt et glazuur (een glaspoeier dat anlengd wodt mit waeter). Hannie Mein warkt graeg mit matte (niet-glaanzende) glazuren. De bojem van et veurwarp wodt altied even mit een spoonze ofveegd veurdat et de ovend in kan. Aanders kriej' glazuurranen, die dan ofbreken.
Bi'j elke ovend hoolt Hannie Mein een logboek bi'j. Dan kuj' een volgende keer naogaon hoe et risseltaot percies west het van een bepaolde meniere van stoken. Elke keer is et weer spannend as nao et hiele perces de ovend weer eupen maekt wodt.

In de jaoren dat d'r een grotere produktie maekt wodden mos vanwegen et tal passenielsleden, dan weren de ontwarpen en de medellen wel van heur haand mar dan was d'r de methode van et indri'jen. Eerst maekte Hannie Mein dan een ontwarp, dan dri'jde ze dat ontwarp eerst zels in klei, daornao maekte ze et gipsmedel. Et moedermedel wodde daorvan ofgeuten. Dan kreej' et ingieten. De binnenvorm was maekt van hoolt, de zonuumde kalibers. Deur et een naacht dreugen te laoten, kromp de klei een betien.

Keramisten Noord-Nederland

Staorigan bin d'r ok al tal van meensken die de keramiek van Hannie Mein an et verzaemelen binnen. Zo bin d'r meensken in België,

Kiekendief (1997).

In 1998 kreeg Hannie Mein een keuninklike onderscheiding opspeld deur borgemeister Remco Heite.

die een tuunhuus vol hebben mit wark van heur. Mar ok in Frieslaand bin d'r meensken die al een uutgebreide verzaemeling van heur wark anlegd hebben. Ze het al bi'j een peer op bezuuk west. En dan daenkt ze bi'j heurzels, heb ik dit allegere maekt? Zoe'n vuuftien jaor laank het Hannie Mein naost heur eigen expesisie- en verkoopruumte ok een galerie voerd mit wark van aandere keunsteners en aandere uterings van beeldende keunst. Ik herinner mi'j mien bezuken an de tentoonstellings van wark van Fred Zoer en wark van Johannes Mulders. Ok wel wark van goeie ammeteurs brocht Hannie Mein in heur galerie. In 1988 was Hannie Mein iene van de oprichtsters van Keramisten Noord-Nederland. Een orgenisaosie die now al 250 leden teld. Dat brocht heur in kontakt mit een grote groep kollega's. Een kontakt dat ze slim op pries steld. Al tien jaor laank bin d'r de grote expesisies bi'j Home Center in Wolvege. En now ok al in Galerie De Luttel. In 1993 nam de Stichting Keramisten Noord-Nederland et initiatief veur de jaorlikse keramisten-mark in Dwingel op Hemelvaortsdag. D'r bin al uutwisselingstentoonstellings west mit België en Denemarken. Hannie Mein het heur mit hatt' en ziel inzet veur Keramisten Noord-Nederland om publiciteit en andacht te kriegen veur et biezundere wark van heur kollega's. In Noord-Hollaand en in Limburg bin now naor dit veurbeeld ok al initiatieven neumen.

Strakke vorms

In heur eigen wark hoolt ze van strakke vorms, neigend naor abstraktie. Ze het alderhaande voegels maekt, mar ok zittende katten. Kenmarkend is ok een kombinaosie-warkwieze van haanddri'jd wark mit wark dat deur- of insneden is en dat mit de haand vormd wodt.
Ze hoolt van de kleuren gruun en blauw. De meensken zeggen wel es dat heur wark een Scandinavische inslag het. Ze het biezundere wardering veur et wark van Lies Cosijn en José Vermeersch. In Stellingwarf leit et wark van Peter Hiemstra uut Berkoop en Kees Hoogendam van De Fochtel heur nao an et hatte. In 1995 wodde Hannie Mein ziek en mos oppereerd wodden. Ze konnen niet alles sekuur weghaelen. Moedig en dapper en vol mit initiatieven gong ze deur mit heur wark en heur aktiviteiten. Ze kan rustig over heur ziek wezen praoten. Ze klaegt niet. De hieltied sleept ze mit een lange zuurstofslange deur huus. D'r bin meer en meer beparkings now in heur leven, mar wat ze nog doen kan, dot ze. De ziekte brengt heur niet van heur stok. Indrokwekkend, vien ik dat.
Nao de dood van heur man ontdekte Hannie Mein dat d'r niet alliend lieve dieren mar ok lieve meensken weren. Vroeger hadde ze et gevuul dat ze meer op hadde mit dieren as mit meensken. Vrundschoppen mit meensken wodden heur toch slim dierber. Now krigt ze alle steun van heur zeune mar ok van al die goeie vrunden en vrundinnen, die heur bi'jstaon en omringen. Et is et ienige mement in dit levendige gesprek, dat de traonen kommen. Traonen van ontroering over heur vrundschoppen. Mooiere traonen bin d'r niet.

De feiten

In 1998 spelde Remco Heite, burgemeester van Stellingwarf Westaende Hannie Mein een dik verdiende keuninklike onderscheiding op.

Waandplastieken van de haand van Hannie Mein wodden plaetst in Noordwoolde (Gezondhiedscentrum en de Sporthal), Opeinde (Grune Kruusgebouw), Hoogevene (ziekenhuus), Liwwadden (ziekenhuus), Wolvege (schoele De Tuinfluiter en de Rabobaank), Steggerde (Chr. legere schoele), Loppersum (Eupenbaore Mavo), Ooldemark (kleuterschoele), Liwwadden (Da Costa-schoele), St. Nicolaasga (RK legere schoele), De Blesse (basisschoele), Et Vene (Gerage Friesema, en et Alternatief Geneeswijzen centrum), Heeg (zeilschoele Bird) en Breda (Electron)

Tentoonstellings van Hannie Mein (de laeste tien jaor).

1991: Et Princessehof, Liwwadden; Bornholm (Denemarken)
1991: Keunstuutlien, Liwwadden
1993: De Estrik, Surhuustervene (i)
1994: Avero-toren, Liwwadden
1995: Galerie Quida de Spa, Amsterdam (i); Galerie Pigment, Scheemda (i); Galerie Claere Kunst, Koudum (i)
1996: Galerie Artisjok, Tjerkwerd
1997: Museum Willem van Haren, Et Vene
1998: Galerie De Sprong, Dalervene (i)
1999: Galerie De metro, Borger (i), Galerie Van den Berg, Liwwadden (i)
2000: Keramiekgalerij SKNN, Wolvege
2002: Singer Museum Laren (Nederlandse keramiek vanaf de jugendstil tot 2000)
(i = individueel; solo-tentoonstelling)

In laestnuumde tentoonstelling was Hannie Mein as ienigste noordelike keramiste vertegenwoordigd (bi'j gelegenhied van disse tentoonstelling verscheen een prachtig boek van de haand van W.D.H. Spijker).

Lily Köhler

Veren

Ik kom heur tegen in een toiletruumte van de haven in Eernewoolde. Ze ston mit zoe'n klein reisföhntien heur haor te dreugen. De roodlakte naegels kleurden goed bi'j heur lippestift.
'Vin u d'r wat an, aan dat varen?' vreug ze mi'j via de spiegel. 'Ik haat het! Ten eerste is het in Nederland bijna altijd kelere-weer. Mot je nou naar buiten kijken, daar is toch geen lol aan? Daarom alleen al zou je die pestboot verkopen. En ten tweede... ach weet u, ik geloof dat een heleboel vrouwen alleen maar mee gaan varen voor hun kerels. Want wat heb je d'r nou an als vrouw, toch helemaal niks? Je legt uren op dat sap te dobberen en zit maar wat voor je uit te staren op die boot... verder ken je toch niks doen? Je zegt eens: "Gut, daar staat al weer een koetje in de wei. Gelukkig maar hè, na al die ellende met die mond- en klauwzeer."
Maar je denkt bij je eige, daar heb ik er dit seizoen toch wel weer zo'n tienduizend van gezien.'
D'r kwam een vrommes binnen mit een klein kiend. Even leek heur kwaoie bujje over te gaon, mar doe die tegere in et husien verdwenen, pakte ze de draod weer op.
'Je kerel geniet, ja. Met een breed gebaar zet hij z'n kapiteinspet boven op z'n kale kop en gaat achter z'n zoveel-tig PK motorretje zeeman zitten spelen. En maar tuffe jongens, alweer langs zo'n weitje en nog eens door zo'n slootje. En al die mensen in die boten maar naar mekaar zitten te koekeloeren. Hoe zou zij varen vinden, denk ik dan bij me eige als ik een vrouw ziet. Zou zij het leuk vinden om 's morgens uit die vieze ongewassen slaapzak te kruipen? Leg zij nou niet veel lekkerder in d'r eigen warme nessie thuis? Misschien heb ze daar wel zo'n mooi donzen dekbed met een strepiesdessin en een gekleurd hoeslakentje van echte zij.
Want kijk mevrouw, als ik 's morgens uit die zak kruip (je effe lekker wassen gaat niet met zo'n zenuwepompie) en ik scharrelt wat in me piepkleine keukentje rond om thee te zetten... na m'n oudbakken boterhammetje (een broodrooster is t-er-niet bij) van m'n plastic bordje opgegeten te hebben, dan denk ik wel, al die centen die nou in die boot zitten, daarvoor had ik mooi in een luxe hotel aan de Middellandse Zee kennen zitten. Ja toch?'
Even komt ze op aosem, as de mem mit heur kiend weer uut et husien kommen. Dan zie ik heur gezicht een lievere uutdrokking kriegen.
'Soms mevrouw, dan komt me kerel aan het ontbijt en ziet hij er zó gelukkig uit dat de tranen me bijna in me ogen springen. Hij heb natuurlijk een drukke baan. Altijd jachte. Als hij zich dan voorover bukt om door dat piepkleine raampie naar buiten te kijken om een stukkie lucht te zien, dan ben ik daar zeer bedroefd over.
"Kijk eens, daar zit een stukkie blauw!" roept ie dan vrolijk. "Als je een broek uit dat stukkie blauw ken maken, dan gaat straks het zonnetje schijnen."
"Haha!" roep ik dan. "Laat me niet lachen!"
Ik vind het maar behelpen hoor, dat varen. U ook?'
Ik nikte, want mit dit rotweer was ik et hiele-maole mit heur iens.
We leupen tegere deur de stromende regen over de steiger naor oonze boten toe. Zi'j sleug linksof, want ze was al bi'j heur schip ankommen. Een drie-verdiepings hoog moterjacht.

IJnze Hoekstra

Op bezuuk bi'j Rommert Hoekstra

Rommert Hoekstra en zien zeune in de warkplaetse in Wolvege.

Een schoffien leden was ik op bezuuk bi'j Rommert Hoekstra van Wolvege. Hoekstra is now 82 jaor en hi'j wodde geboren in Tuundörp in Wolvege. Tuundörp, dat ok wel de Sokkebuurt nuumd wodt, is et diel van Wolvege dat an de oostkaante van et spoor ligt. De heit van Hoekstra was Sikke Hoekstra en hi'j was kuper en klompemaeker. Ok de drie bruurs van Sikke weren kuper. Rommert Hoekstra komt dus uut een echt kupersgeslaacht en wodde ok kuper. Laeter gong hi'j behalven tonnen en vatten ok hujharken maeken. Et leek mi'j aorig om an Hoekstra en zien warkzemheden es ommedaenken te geven in *De Ovend.*
Rommert mos op jonge leeftied et vak al leren. Hi'j gruuide op in een gezin mit vuuf kiender, zien mem was vaeke ziek. Doe hi'j zestien jaor was, begon Rommert bi'j zien heit te warken. Zien eerste opdracht was et maeken van een inmaektonne. Zien heit, zo vertelde hi'j, vun et knudde wat hi'j daon had en sleug de tonne an stokkies...
Behalven Hoekstra zatten d'r indertied nog twie kupers in Wolvege, dat weren De Groot en Spoelstra. Veul opdrachten kreeg Hoekstra van de Frico-melkfebriek in Wolvege en ok een boel van boeren. Veur de melkfebriek maekte hi'j veural bottervatten en veur de boeren bi'jglieks waaitonnen, drinkerstonnen, maeltonnen, emmers, wastobben en husiestonnen. Daornaost was d'r vanzels ok een protte ripperaosiewark. Alles gebeurde thuus an de Lyclamaweg. De

dugen (de plaankies veur de tonnen) kwammen liekewel van et bedrief van Halberstma van Grouw. Ze hadden dan al et juuste medel.
De *hoepen* (de ringen om de tonne henne) wodden altied maekt van wilgetien. D'r kwammen mit mekeer acht hoepen om de tonne henne, de hieltied een aentien van mekeer of. Bi'j waetertonnen kwam d'r liekewel altied *baandiezer* ommehenne. Alles wodde op et oge maekt. De dugen wodden rechtezet en kwammen dan eerst in een zonuumde *slaghoepel*. Zoe'n slaghoepel het et medel van een tonne; d'r kwammen wel zes slaghoepen omhenne. De dugen kwammen zoe'n twie mm van mekeer of te staon. Dan wodde d'r, mit briketten, een vuurtien stookt in de tonne. An de boverkaante wodde de tonne ofsleuten, want dan gong d'r gien waarmte verleuren. Deur de waarmte zetten de dugen uut en wodde de tonne dichte. Dan kwam d'r een *kiem* (een inkeping) in de dugen op et plak daor de bojem kommen mos, zoe'n drie cm van de onderkaante. In die kiem paste dan de bojem van de tonne. Was dit allegere klaor, dan wodde alles mit et haelmes ofwarkt. De hoepen of de baandiezers konnen dan om de tonne henne en de slaghoepels d'r of. Op de ofbeelding van de oolde schoeleprente is et maeken van een tonne aorig te zien.
Toch verdween zo rond 1965 et vak van kuper staorigan. Zo wodden d'r meer en meer tonnen uut Frankriek importeerd. Dat weren bi'jglieks sherry- of wientonnen, soms nog mit een rissien wien d'r in. Die grote, dichte tonnen wodden in twiejen zaegd en konnen dan as drinkerstonnen veur et vee dienst doen. En d'r kwam vanzels ok eer materiaol, bi'jglieks keunststof. De botter kwam laeter ok vaeke in hoolten kisten; die weren vierkaant en daorom makkelik op te staepelen.
Hoekstra mos zo noodgedwongen as zelsstanige opholen. Mar de direkteur van de zuvelfebriek leut him niet in de steek, want hi'j kon kezekeurder bi'j de febriek wodden. Omdat Hoekstra now in loondienst was, kreeg hi'j ok nog kienderbijslag, wat hi'j een grote

Rommert Hoekstra zien warkplaetse in Tuundörp in Wolvege. Veuran twie tonnen mit tienen hoepels.

luxe vun!
In de tonnemaekerstied wodden d'r mar liefst 150 bottertonnen in de weke maekt. D'r wodden ien of twie tonnen uuthaeld veur kontrole en die kontrole was beheurlik streng. Mar Hoekstra bliekt een goeie kuper west te wezen, want van him is d'r nooit iene tonne ofkeurd.
Vol mit botter gongen de tonnen een boel vot veur export. Zokke bottervatten wodden veural maekt van beukehoolt, omdat d'r an dat hoolt gien locht zit. Ze wodden liekewel ok wel van grenen of teakhoolt maekt. De hoepen (wilgetien) kwammen uut de Biesbos. Maendags was et altied de dag van et dichtemaeken van de bottertonnen d.m.v. een deksel. Dat dichtemaeken van de tonnen gebeurde deur passeniel van de zuvelfebriek. Veurdat de botter liekewel in de tonne kwam, kwam daor eerst perkamentpepier in. Dat pepier kwam d'r in omdat de botter aanders an et hoolt vaastekleefde.

Mar Hoekstra was niet alliend kuper. Rond 1938 begon hi'j ok mit et maeken van ni'je hujharken. Daorveur wodden essebomen van et manlike geslacht ankocht, et hoolt daorvan was starker as van de vrouwlike. Hoekstra leut de bomen kappen deur Eppie Hoekstra, klompemaeker in Wolvege. De bomen wodden zaegd bi'j Schilstra in Akkrum. Mar veurdat ze zaegd wodden mossen ze eerst drie jaor inwaeteren. Nao et zaegen mos et hoolt dan nog weer een jaor dreugen. Et hoolt van de essen wodde liekewel alliend bruukt veur de koppen van de harken. Veur de stokken wodden liendebomen kocht. De stokken wodden rechthoekig uut de bomen zaegd. Ze wodden dan laeter bi'jschaefd mit de ri'jschaeve, dat is een schaeve die wel tachtig cm laank is. Et kostte allegere een protte tied, mar ie hadden dan ok een beste harke. Deur et ovaal schaeven van de stokken, et haandelsmark van Hoekstra, haj' de meerste greep op de stok. Deur die vorm dri'jde hi'j niet rond in de haand. De harkepennen of harketanen wodden vas kleufd en mit een beitel rondsteuken.
Zokke tanen weren zoe'n acht mm dikke.
Veur iene harke haj' drienentwintig pennen of tanen neudig. In de begintied kostte een kop zonder tanen elf tot twaelf centen; mit de tanen d'r in veertig centen en een hiele harke, kompleet mit stok, vuventachtig cent! D'r bin d'r duzenden van maekt. In et veurjaor wodde d'r mit man en macht warkt om alles veur et seizoen rond te kriegen, tot aovens laete an toe. Een harke mos zo licht meugelik wezen, vanwege et tillen en hi'j moch niet kopzwaor wezen. Bi'j Hoekstra maekten ze tussen de duzend en vuuftienhonderd in et jaor.
Hoekstra kon ze veur niks bi'j een boer in de buurt opslaon, mar dan mos hi'j in ruil daorveur in de zommer helpen mit hujjen. Omdat hi'j onderhaand ok al in loondienst was bi'j de zuvelfebriek, gong Hoekstra d'r morgens op 'e tied op uut. Hi'j zat vaeke al om een uur of half vufe mit dattig harken op 'e fiets om ze uut te venten, vuuftien over de iene schoolder en vuuftien over de aandere. As et him tegenzat kwam hi'j ok nog een auto integen en mos dan mit de hiele haandel de baarm in, aanders kon de auto d'r niet langes. Om zeuven ure mos hi'j dan weer bi'j de baos wezen. Hadde hi'j liekewel harken veur vere klaanten dan gaf Hoekstra die vaeke an de maelhaandel van Ensing mit. Mar et gebeurde ok wel es dat hi'j bi'jglieks in Steggerde alles verkocht en rondbrocht had, dat hi'j dan nog weer twintig of dattig ni'je harken ophaelde en rondbrocht, soms in weer en wiend.
Zien klaantekring lag zoe'n betien tussen De Kuunder, Paosloo en Berkoop.
Naost et maeken van tonnen en harken maekte Hoekstra ok nog zoe'n twintig jaor koptouwen en aachterlienen veur hujwaegens. Alderdeegst tot vandaege-de-dag is Hoekstra nog altied in de weer, al is et wat minder. Toch kuj' him nog altied op 'e fiets tegenkommen om spullen op te haelen veur ripperaosie of om ni'je harken vot te brengen!

(Veur alle dudelikhied: IJnze is gien femilie van Rommert, red.)

Harmen Houtman

Pappe's fiets

De hiele dag het et mooi en waarm zoemerweer west. Al weken zocht ik naor een tiedstip dat geschikt was. Een keer eerder had ik etzelde doel, mar kwam d'r opiens een donderbujje opzetten. Et is half zesse, ik hebbe de banen oppompt. Mien mem het mit een doek de hiele fiets ofstoft. Hi'j ston al maonden te waachten in et bi'jkaans lege schuurtien. Een oold gedien lag as een waole om zien kontoeren henne.
Ik stappe op 'e fiets en bediene de versnelling wat onwennig. Mem zwaait me nao en gaot mit Jacob et huus in. Ik fietse deur mien dörp. Niet iene zal de fiets herkennen, omdat ík d'r op zitte. Wat zol de laeste keer west hebben, dat de grieze Gazelle mit zien opvalende kilemeterteller de Heufdstraote deur ree? Dat mien pappe d'r staorig en een betien slingerend mit de Karkeweg over toerde? Lichtkaans weten een peer meensken die daor toevallig leupen et antwoord op mien vraoge. Nao vuuf menuten kom ik op de hobbelige weg die et dörp uutleidet. Ik kieke naor de teller waor hi'j meer as achtduzend kilemeter naor keken het. Mien kni'jen gaon mit de trappers op-en-daele. Mien voeten dri'jen deur waor zienend stopt binnen. Een vremd gevuulte geft dat. Ik erveer dat disse fietstocht eers is as een tochien deur de greiden op zundagmorgen. Ienzem riede ik bi'j et stoomgemael langes. De hieltied daenkend as hi'j hier vaeke langs kard is. Een straoltien waeter gutst deur een kleppe, as de staorige stroom van et leven.
Fiets en voeten weren et kontakt mit de wereld om him henne. Ze brochten zien mond en gedaachten naor de kammeraoden, zien kleinkiender en ere kunde. Vaeke heb ik de laeste jaoren docht dat et zien aende wel es wodden kon. Mar ontneem een meens zien fiets en ie ontnemen him de omgang mit zien meensken. Ik vun et aorig van mien mem, dat ze vreug as ik zien fiets hebben wol. Vaeks dee ze et zonder d'r bi'j nao de daenken. Ik vien et iene van de mooiste zaeken van zien naolaotenschop.
Ik heb de sprint d'r beheurlik in as ik de poolder deur trap. As kiend reden we hier mit him as we naor de mark in Ooldeschoot gongen. Hi'j veur me mit zien kraekheldere spatbod, mien breur en ikke d'r vlogge trappend aachteran. Veur me zie ik de baarms mit de pinksterbloemen. De dotters glimken oons vanuut de sloot an. We fietsen aachter mekeer bi'j de briede wiek langes, de zunne schient uutbundig. Krek zoe'n dag as disse in de meitied.
Stevig pak ik de keunststof haandvatten van et stuur beet mit mien hanen. Zien vingerofdrokken zullen d'r veur altied op staon blieven. Ik zal ze nooit wissen kunnen. As ik an him daenk, za'k ze vulen kunnen. A'k over de Kuunderbrogge bi'j Mildam gao besef ik dat de fiets veurgoed de Stellingwarven verlaoten het. Et gebied dat zo belangriek was, en is, in oons bestaon. Ik bin naost et broggehuus en kiek nog ien keer aachteromme. Naor de boerkeri'jen mit heur schuren en silo's. Naor et onzichtbere beeld van mien vader, dat ik me zo veur de geest haelen kan. In Mildam riede ik nog evenpies naor et plak waor ik een weke of wat eerder over de kop gong mit mien eigen fiets. Een flinke bloedende smatlappe op 'e linkerkni'je was et risseltaot. Et veurwiel kroem, ik kon d'r niet meer op fietsen. As was disse valperti'j ofspreuken wark west.
Wiels ik over et tegelfietspad trap, vuul ik de stevige banen. Ze kun niet kepot op disse rit, ik weet et haost zeker. Ik vege me mit de buusdoek et zwiet van et veurheufd. 'k Wil de ofstaand binnen et ure ofleggen, mar moet minder tempo maeken. Ik moet me holen an zien rust, zien beschouwen van de omgeving.

Et kieken naor de veraanderings van et blad an de bomen. Et opmarken van de mem, die heur kiend veur de eerste keer op et driewielertien de straote over helpt. Ik moet niet berekenen, niet et leven hielendal naor mien haand zetten willen. Kommen laoten zo as et komt, mit now en dan wat eigenhaandig bi'jsturen, dat was zien levenstiel.
'k Kan me nog vaege heugen hoe as mien pappe me fietsen leerde. De kleine, zwaore fiets. Twie bulties stienen, waor ik ofstappen en opstappen kon. De zaandweg was nog niet zo lange bestraot. De anvieterende en waorschouwde woorden, die elk Nederlaans kiend van zien oolden heuren zal. De onzekere en wiebelende gang, die nao een peer daegen overgong in de stevige rit naor et dörp. Binnen et ure kom ik thuus an. As ik over et broggien riede staot mien buurvrouw naost huus. Ik hadde heur al verteld over disse biezundere tocht.
'Et dot je wel wat zeker?' vragt ze. Ik nikke, ze bruukt de riegel, die ik op dit mement graeg heuren wil. We praoten even en ik zet de fiets in de schure. Weer een betien 'pappe' dichte bi'j me.

Jan Veldhuizen

Miemering

Nee,
nooit
nargens

vien ie terogge
wat
iens west het.

Alles
veraandert
mit de jaoren.

Niks
blift etzelde.

De jaoren
vergaon.
De
jonkhied
is vot.
Je haoren
wo'n
gries.

Ie
wo'n oold.

Allienig
in je verbelinge
blief ie
alles
waj' waren

Iens
ooit
argens.

W.H. de Vries - historikus '40/'45

De oorlog in de Stellingwarven - 34 -

In et aprilnommer van De Ovend *hewwe tiedinge daon van de inval van de S.D.-ers uut Et Vene in de boerkeri'je van de femilie Postma an de Statendiek bi'j et slusien van Schoterziel. Vader Postma en zien drie zeunen wodden oppakt en via Echtenerbrogge kwammen ze alle viere in Et Vene op Crackstate terechte. We laoten now veerder Hessel zels weer an 't woord.*

Wi'j moesten slaopen op een hoolten brits en hadden mar iene deken. De overjasse wodde bruukt as kussen. Nao de eerste vuuf daegen allienig opsleuten zeten te hebben, kwammen wi'j veur et eerste verheur. Veur elk verheur was een vaaste tied deur die lui uuttrokken, dat was oons al bekend. Wi'j heurden dat via de waeterleidingbuize van de ere meensken die krek as oons ok vaaste zatten.
Hier moe'we, daenk ik, Hessel even onderbreken om uut de doeken te doen, wat de waeterleidingbuize mit berichten deurgeven te maeken hadde. Deur et gebouw leupen dus zokke buizen en op et mement dat d'r gien bewaekers in de buurt weren, koj' via de buizen mit mekeer praoten en dat bleek hiel goed te gaon. Ok klopsignaolen koj' via de buize hiel goed deurgeven. Zoks wodde dan ok in elke gevangenis in de oorlogsjaoren deur de vaastezittende meensken daon.
Zo hadde ik o.e. kontakt mit Bonnie Biersma, een koerierster van de ondergroonse uut Wolvege, die ok vaaste zat. Die gaf oons de raod die lui tiedens et verheur zovule meugelik of te leiden en as ze je in et Duuts ansprakken, mos ie mar zeggen daj' dat niet verstaon konnen.
Doe et verheur begon mos ik staon gaon. Eerst wodde mi'j verteld dat de beul die naost mi'j op een stoel zat, mit een heddershond naost him en een kerwats in de haand, daor niet veur niks zat. Ik moest de waorhied en niks eers as de waorhied zeggen, eers kreeg ik mit de kerwats en een biet van de hond. Een Duutser nam et verheur of en een Hollaander (een rechercheur) vertaelde et. Ze vreugen as ik de distribusieleider (die likwideerd was) wel kende. Ik kon naor waorhied zeggen dat ik die niet kende, omdat ik nooit op et distribusiekantoor in De Kuunder kwam. Dat leek heur mar reer, wi'j moesten toch distribusiekaorten haelen. Ik kon weer naor waorhied zeggen dat wi'j in de gemiente West-Stellingwarf woonden en dat wi'j oonze bonnen uut Scharpenzeel haelen moesten. Doe begonnen ze over de auto die indertied naachs bi'j oons staon hadde. De Duutser vreug mi'j as die man (Wim Reinders) mi'j as eerste vraogd hadde om de auto die naacht bi'j oons in de schure te zetten. Dat wus ik niet en ik kon naor veuren brengen dat mien vader toestemming geven mos en dat ik dat niet zonder him doen kon. Veerder vreugen ze ok as ik wus wanneer de auto kommen was, mar dat wus ik ok niet, want ik was die aovend naor de gimmestiek. Ik wus niet beter as dat et een auto van de Noordoostpolder was. Aachter de rute van de kabine zat ommes een kaorte mit N.O.P. d'r op. De rechercheur stuurde doe de beul naor Wim Reinders om an de weet te kommen as d'r warkelik een bod op zeten hadde, mit die drie letters d'r op. Et bleek waor te wezen. Hi'j wilde ok weten, wat ik in 't laand dee, doe Reinders bi'j mi'j kwam. Ik was an et slodehekkelen en op heur vraoge as ik die morgen auto's zien hadde, kon ik zeggen, dat dat niet kon omdat ik in 't laand was. Doe wodde mi'j vraogd op wat veur meniere ik heurd hadde dat die man van de distribusie ontvoerd was. Ik hadde et heurd van de bakker van Sliekenborg en dat heb ik heur ok verteld.
Doe wodde et verheur geveerliker, want doe vreugen ze waorom mien breur Jo onderdeu-

De Duutsgezinde propagandeschriever van et Nieuwsblad van Friesland *(Hepkema's Kraante) wodde nao de bevri'jding oppakt in Et Vene en opsleuten in Crackstate. De rollen weren ommedri'jd dus! Mit de hanen in de nekke gaot hi'j deur de poort.*

ken was. Ik zee: 'Onderdeuken, hi'j was toch thuus doe jim kwammen en hi'j is now toch ok hier.' 'Ja mar,' gongen ze veerder, 'hi'j is toch vot west.' Gelokkig hadde ik et antwoord klaor, deur te zeggen dat hi'j vot west hadde naor een omke om et ploegen goed te leren, mit et oge op een baene in de Noordoostpolder. Gelokkig hadden we dit thuus al ofpraot as d'r ooit wat fout gaon zol. Ik verdedigde mi'j deur te zeggen dat wi'j uuteindelik ok veur heur warkten. Doe wollen ze weten op wat veur meniere. Ik zee: 'Deur de melk en de botter en de keze en et vleis die wi'j leveren via de febrieken.'

Doe was et verheur oflopen en ik wodde weer naor de cel brocht. Mien vader die in een cel naost mi'j zat, heb ik via de leidingbuize verteld, wat mi'j vraogd wodde en wat ik verteld hadde.

De dag daorop, in de morgen, kwammen wi'j bi'j aanderen in iene grote cel. Wi'j sleupen daor in et stro. Nao et opstaon scheuven wi'j et stro mit een stok kerton dat aovens veur de ruten mos veur et verduusteren op een hoop en op et aende van de dag wodde et weer uutspreided. D'r is ien keer ni'j stro kommen vanwegens de vlooien. In disse cel hebben wi'j tot de bevri'jding vaastezeten (een maond dus). Van een stok kerton hadden wi'j op de iene kaant een dambod maekt en op de ere kaant et spullegien negenstikken. We speulden mit stokkies pepier, wit an de iene kaant en bruun an de aandere kaant. Et was een tied vol spannings, want ie wussen nooit wat je te waachten ston. De mannen die uut de cel mochten om de gang schone te maeken, vertelden oons onder de deure deur hoeveer de bevri'jding dichterbi'j kwam. Ok hadde iene van de meensken uut de cel een klein gattien maekt in et matglas mit een veurwarpien, dat daenk ik naor binnen toe smokkeld was. Wi'j konnen doe op de klokke kieken van de roomse karke en hadden een betien kontakt mit de butenwereld. Doe wi'j een keer schoon stro kregen, zat daor een iezerzaegien in verstopt, mar om dat te bruken, wodde te link.

Een schoffien veur de bevri'jding bin d'r vier mannen bi'j oons uut de cel haeld en mit nog zes eren (en daor was Wim Reinders ok bi'j) op traansport steld (naor Amersfoort, De V.). Dat lokte alliend niet meer en op et aende van de dag weren ze weeromme op Crackstate. Ze kwammen alliend niet meer bi'j oons in de cel. De ere dag bin ze weer ophaeld (17 meert 1945, De V.) en bi'j Doniaga ommebrocht. D'r weren daor twie mannen van de Wasser schutzpolizei (een Duutser en een Nederlaander) deur de illegaliteit doodscheuten.

Via een warmwaeterleiding hadden wi'j ok kontakt mit Bouwe van Ens. (Uut Ni'jhoorn, De V.) Wi'j kenden him goed, van vroeger doe hi'j op Sliekenborg woonde. Hi'j kon oons

De N.B.S. (Nederlandse Bevrijdings Strijdkrachten) marcheren deur Et Vene, april 1945.

dudelik maeken wat ze allemaole mit him daon hadden tiedens et verheur. Ze hadden him zo sleugen, dat hi'j hadde zeuven kepotte ribben en zien zitvlak was hielemaol rauw. Mit zien hanen en voeten in de boeien was hi'j in de cel gooid en ze hadden him daor op de betonnen vloer een peer daegen liggen laoten, zonder eten en drinken. Uuteindelik hebben ze him losmaekt. Hi'j kreeg ok weer te eten en te drinken en zien wonden begonnen te hielen. Hi'j hadde een hiele hoop levensmoed, want hi'j zee: 'Jonges nog even, dan bin wi'j bevri'jd.'

Et het niet zo wezen mocht, veur him temeensen niet. Even veur de bevri'jding (13 april 1945, De V.) wodde hi'j mit Sytsma uut Hemelum an de Spitsendiek onder Luunjeberd doodscheuten en in de sloot smeten. We daenken dat dit daon is om te veurkommen dat disse meensken laeter vertellen zollen, wat de S.D. allemaole mit heur daon hadde. Op zaoterdag 14 april 1945, heurden wi'j in de vroegte een hadde knal. De Duutsers hadden een brogge opblaosd. We hoefden oons die morgen niet te wasken en kregen gien schone husiestonne. De reinigingsdienst staekte, zo vertelde de oppasser die oons et brood brocht. Wi'j dochten hier et oonze van. Laeter op de morgen heurden wi'j dat de koeriersters vri'jlaoten weren. Nao de middag ontdekte bakker De Wolf, (die vlakbi'j Crackstate woonde, De V.) en zien knecht Hendrik Kooi, dat de bewaeking wel es et haezepad keuzen hebben kon. Eerst gongen de S.D.-ers vot en laeter ok de laandwaachters, die heur geweer mi'j verteld. Bakker De Wolf brocht oons altied et middageten van de geerkeuken naor Crackstate. De Wolf en Kooi weren krek onderwegens naor oons toe, doe d'r inienend weer Duutsers weren die mitien ok weer votgongen. Doe hebben ze et waogd om naor binnen te gaon en ze vunnen in de hal op een taofeltien onder een klietien drie bossen sleutels, die nommerd weren. De bakker reup naor boven: 'Breek d'r mar uut, ze bin vot.' Wi'j weren onderbrocht in een dubbele cel mit een iezeren tussendeure die eupen ston. Mit al oonze krachten, wodde die deure uut de haoken licht en mit die deure wodde de hoolten deure naor de gang inmekeer sleugen. Dat lokte en wi'j stonnen op de gang. Bakker De Wolf gooide oons een bos sleutels toe, die

deur mien breur Jo opvongen wodde. Jo is mit de sleutels bi'j de deuren langes gaon, ok van et ziekezaeltien, waor mien vader lag, die niet goed was. De buterdeure was deur De Wolf op slot daon, dan konnen ze oons niet over et mad kommen.
Doe iederiene de cel uut was bin we allemaole toegelieke naor buten toe gaon. Buten de poort ston iene van de ondergroonse. Hi'j zee: 'Jonges, niet Et Vene in, want dat is nog niet vri'j, jim moe'n linksof.' Bi'j een smal gaankien stonnen een peer jongen. Dat gaankien mos ik in en doe kwam ik bi'j een schutting, waor een trappien tegenan ston. Ik halsoverkop over de schutting. Ik kwam bi'j meensken terechte die mi'j hiel hattelik ontvongen. Mar ienkeer daor ankommen wodde d'r raosd: 'De S.D.-ers bin d'r weer!' Ik hebbe me verstopt in een turfhokke op 'e zoolder. De S.D.-ers bin Crackstate nog weer in west, meugelik om heur lelkens op de meensken uut te vieren. Doe ze ontdekten dat iederiene vot was, bin ze weer vertrokken. Ik kon weer uut et schoelplak kommen, mar ik was dikke over de toeren. Ik kreeg een asperientien en zwatte koffie om wat op verhael te kommen. Ok heb ik daor die naacht eten en slaopen.
De ere dag was Et Vene vri'j. Wi'j moesten oons doe melden op et gemientehuus. Onderhaand wodden in Et Vene de N.S.B.-ers oppakt. Mit mien vader en mien breurs bin wi'j lopende Et Vene uutgaon, richting Rottum want de Rieksstraotweg durfden wi'j nog niet langes. Een melkrieder mit peerd en waegen het oons een aende mitneumen naor Delfstrahuzen en vandaor bin we naor de Kuunder lopen en hebben bi'j een omke en tante eten. Daorop hebben die oons over de Kuunder zet. Een boer het oons mit peerd en waegen naor Ooldelaemer brocht en daor an de Karkeweg kregen we fietsen. Doe bin we naor Spange reden, want daor was moeder ok, bi'j de femilie Veenhouwer.
Schoterziel was nog niet vri'j. Moeder mos op bevel de boerderi'je verlaoten en et vee mos et laand in. De boerderi'je kwam in de vuurlinie te liggen. Doe wi'j oppakt weren, bleef moeder aachter mit et dienstmaegien en moest et bedrief dri'jende holen mit hulpe van dadden. Doe zi'j vot mos, kreeg ze een hiel goed onderdak bi'j de Veenhouwers. Et was een zwaore en spannende tied veur heur, mar ze het et goed deurstaon.
Doe Schoterziel vri'j was, bin we mitkaander thuuskommen en we weren daankber dat we d'r allemaole goed ofkommen weren. Toch drokt et hiele gebeuren ommeraek een stempel op je leven. Wonden hielen, mar littekens blieven!

Sietske Bloemhoff

Over boerderi'jen

In de serie over boerderi'jen in Stellingwarf is d'r dit keer ommedaenken veur een prachtige boerderi'je in Blesdieke. Et gaot hier om een stölp, die o.e. vanwege 'de architektonische zeldzemhied op regionaol nivo' sund 1998 onder de bescharming vaalt van de Rijksdienst voor Monumentenzorg. De boerderi'je staot an de zunnekaante van de Markeweg. De gegevens veur dit stok kreeg ik via Annie Dedden van Blesdieke van Vrouw Kerstma die mit heur femilie zoe'n veertig jaor in de plaets woonde, de femilie Doorn die nao heur tot meie 2000 in de boerderi'je zat en van de bewoners van vandaege-de-dag, de femilie Wobma. Jim allegere van dit plak of nog es hattelik daank veur alle drokte en muuite!

Blesdieke

De mooie stölp in Blesdieke is nog niet zo hiel oold. Hi'j wodde bouwd in 1931 naor een ontwarp van J. van Ommen, architekt N.I.V.A. in Stienwiek, in een stiel die kenmarkend is veur de dattiger jaoren van de veurige ieuw. Zo ziej' in et gebouw nogal wat elementen van de *Amsterdamse school* (vaeks een starke horizontaliteit in de indeling van de gevel en versiering in bi'jglieks et metselwark en et gebruuk van glas-in-lood) en van de zonuumde Interbellem-architektuur (de architektuur tussen de Eerste en Twiede Wereldoorlog). De opdrachtgever was de femilie Berkenbosch van De Blesse. De bouwtekening ligt nog altied in blauwdrok bi'j de gemiente West-Stellingwarf.
Eerder ston aachter de boerderi'je een stölp mit de naeme *Oldehof*. Die plaets ston an et karkepad en is indertied ofbreuken, mar wodde tot in de Twiede Wereldoorlog nog bewoond. Op een peer paolen van die boerderi'je ston de naeme en die bin indertied deur de femilie Doorn bi'j de oprielaene van de ni'je boerderi'je plaetst. De bewoners van vandaege-de-dag hebben ze liekewel weghaeld.

De bewoners

De femilie Berkenbosch gong nao de bouw niet in de ni'je boerderi'je wonen, mar pas nao een jaor of tiene. Et boerebedrief wodde d'r liekewel wel uutoefend. Naost de boerderi'je ston een arbeiderswoning. Daorin woonde de arbeider die et vee verzorgde. Naodat op zundagmorgen in Blesdieke de karke bezocht was, wodde in de woonruumte van de boerderi'je, onder et genot van een bakkien koffie, et wel en wee van de boerderi'je bespreuken.
Nao de femilie Berkenbosch kwam de femilie Jan van Zanden in de plaets te wonen as zetboer. Dit gezin woonde d'r zoe'n tien jaor en vertrok in 1951. De femilie Kerstma wodden de ni'je bewoners, zi'j huurden de plaets eerst. Op 3 jannewaori 1961 kochten ze de boerderi'je liekewel, mit zoe'n twintig bunder laand d'r bi'j. Ze woonden d'r tot 1991, mar hullen in 1979 op mit de melkeri'je (ze melkten zoe'n vuventwintig koenen) en d'r wodde laeter ok laand verkocht. Van 1991 of wodde de stölp tot meie 2000 bewoond deur de femilie Doorn die d'r een annemersbedrief voerden. Op et mement woont de femilie Bert en Janke Wobma in de prachtige plaets; zi'j nammen et bedrief van Doorn over.

De indieling

De stölp is opmetseld mit brune bakstiender en het een overstikkend schilddak (zoe'n 1100 m^2) dat mit riet bedekt is. Op de nokke van et dak ziej' een grote schostien. In de veurgevel is een soort pertiek te vienen daor de briede hoolten veurdeure zit. De vloer van

et pertiek is betegeld mit kleine rooie stienties. Et overstikkende dak boven et pertiek steunt middels een hoolten pilaor op een bakstienen muurtien. In et raem boven de veurdeure zitten veertig glas-in-loodruties. Boven de veurdeure, in et dak, zit een horizontaol dubbel raem, verdield in kleindere ruties. Alle veensters in de veurgevel hebben een enkelstiens rollaoge. Nogal wat raemen bestaon uut een zestal kleindere ruties, soms mit nog een peer ekstra d'r boven (zie foto). An de aachterkaante van de westgevel is een rechthoekige anbouw te vienen, en an de zuudwestgevel een kleindere. Zoks is veur een stölp hiel biezunder en, naor mien weten, nargens eers zo te vienen in de Stellingwarven. Ok in die gevels en de anbouw bin flink wat raemen mit zes ruties d'r in te vienen. In de westgevel zit butendat een hoolten deure mit vier ruties d'r boven, mar die deure is niet oorspronkelik. In et dak boven de westgevel zit een klein dakraempien en een laeter anbrocht ni'j dakraem. In de grootste anbouw bin an de noordkaante vier raemen te vienen, die ok allegere weer verdield binnen in zes ruties. In et dak d'r boven zit een klein dakraem. An de kotte kaante van de anbouw zitten een hoolten deure en drie raemen, verdield in zes ruties. An de zuudkaante ziej' twie hoolten deuren en vier raemen, ok weer verdield in zes ruties. In de kleine anbouw zitten in de zuudwestgevel drie van zokke raemen en an de oostkaante iene. Zoe'n raem zit d'r ok in de kotte mure, tegere mit twie hoolten deuren. In de aachtergevel van de stalruumte zitten nog weer twie van zokke veensters en de grote baanderdeuren. In et dak boven disse mure zit een klein dakraem. In de oostgevel bin op et plak van de stal vuuf raemen te vienen die ok weer in een zestal ruties verdield binnen. Daornaost ziej' hier de kleine baanderdeuren mit raempies d'r boven. Daornaost zitten weer twie raemen en in et woondiel een dubbelraem, allegere weer verdield in zes ruties.

De langste ofstaand tussen de veur- en de aachtergevel is haost vuuftig meter en de hoogte van de plaets is omtrent twaelf meter. Op de hierbi'j ofdrokte tekening zien jim de plattegrond van de plaets. De tekening is maekt deur Hielke Kerstma (schaol 1:200).

Et hiem

De stölpboerderi'je staot vandaege-de-dag op een roem hiem mit bomen, mar eerder het et hiem nog groter west. An de westkaante is een oprielaene mit zes bomen an weerskaanten die naor de aachterkaante van de plaets lopt. Aachter de boerderi'je is een bakstienen varkenschure te vienen die tegenwoordig dienst dot as opslagruumte. An de westkaante staot ok de vroegere arbeiderswoning, mar die heurt niet meer bi'j de plaets.

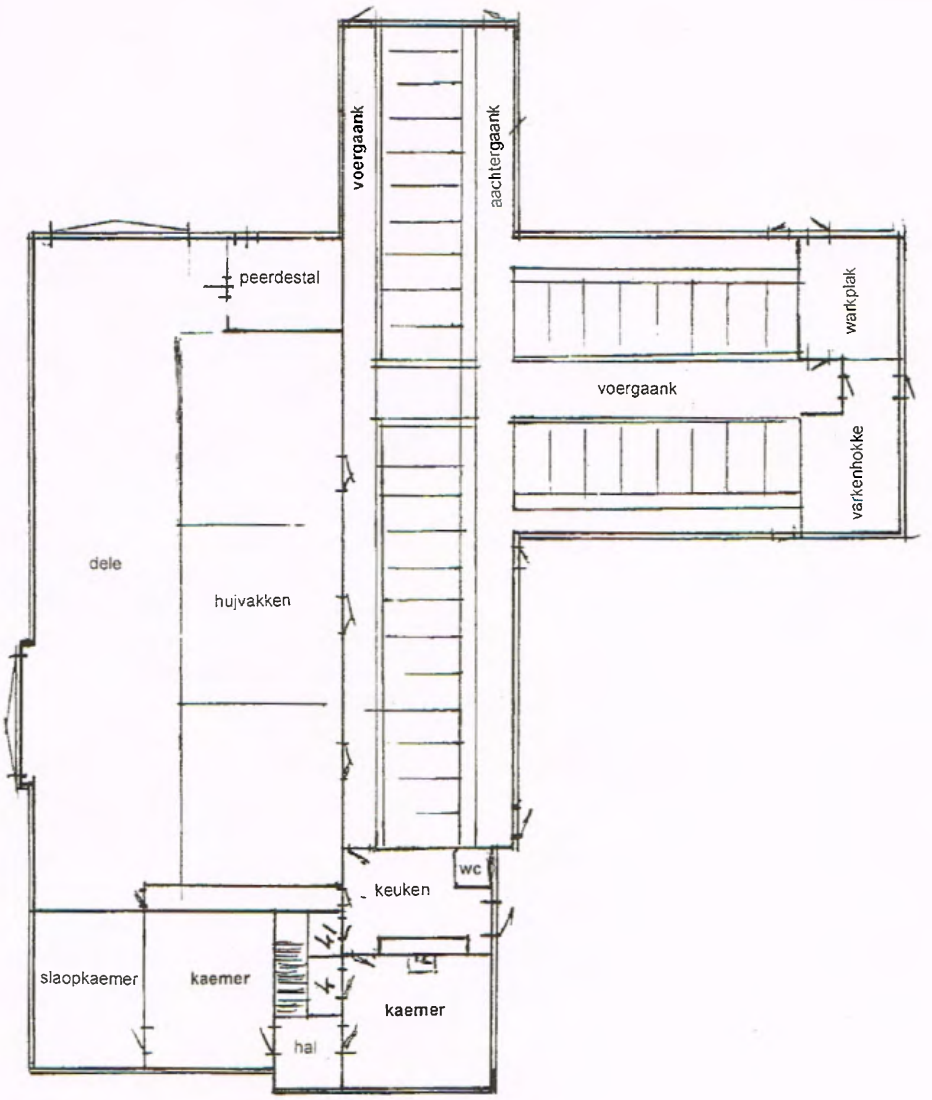

Rieksmonement

In juli 1998 wodde de boerderi'je een bescharmd rieksmonement, vanwege
- de hoogweerdige esthetische kwaliteit van et ontwarp
- de biezundere betekenis veur et anzien van et dörp en de streek
- de architektonische geefhied van et exterieur
- in relaosie tot de visuele geefhied van de dörpse/laandschoppelike omgeving
- de architektonische zeldzemhied op regionaol nivo.

Henk Bloemhoff

Oonze tael, oonze zorg

Waeternaemen van Stellingwarf

Naodat in meert 2001 de Raod van de gemiente Oost-Stellingwarf al besleuten hadde om te kommen tot et gebruuk van de Stellingwarver benaemings veur de naemen van vaorten, revieren en aandere waeterlopies, is neffens een besluut van 27-3-2002 ok de gemiente West-Stellingwarf tot et oordiel kommen dat et goed is en sluut him daor bi'j an. Hoewel de gemiente West-Stellingwarf eerder nog wiefelde, hebben ze et bestuur van de Stellingwarver Schrieversronte now tiedinge daon dat ok zi'j veur invoering binnen van de Stellingwarver benaemings. Mit beide besluten sluten de Stellingwarver gemienten an bi'j de lijn die de zonuumde Friese invoeringsgemienten inzet hebben tot et verfriesen van de waeternaemen in heur gemienten. Omdat die waeters vaeke meer as iene gemiente anbelangen waordeur aj' alderdeegst meer as ien naeme kriegen kunnen zollen (de iene keer Fries, de ere keer Hollaans bi'jglieks), hebben die Friese gemienten in de haast van 2002 de perveensie vraogd de veurgang te nemen in de koördinaosie in et verfriesen van de waeternaemen. Wie de verschillende stokken lest, markt dat in 1985 in de Staoten al een CDA-mosie anneumen is om tot verfriesing van de waeternaemen te kommen. De perveensie is onderdehaand an de slag gaon, en oonze gemienten hebben dus weten laoten veur de Stellingwarver benaemings te kiezen. Et is op 't heden niet bekend hoeveer et mit de aandere Friese gemienten en Et Bildt is, en hoeveer de perveensie mit et gehiel is.

Wat hoolt et in, Stellingwarver waeternaemen in et plak van die in et Hollaans?

Dat zullen dommiet dus de naemen wodden die in officiële stokken en op laandkaorten en zo bruukt wodden zullen. Mar per naeme? Now, et iene geval is et aandere niet. Want een protte naemen bin vandaege-de-dag wel in et Hollaans, mar dat Hollaans is aenlik een betien an et Hollaans anpast Stellingwarfs. Zo hiet de Stobbepoele bi'j Tronde in et Hollaans Stobbepoel, mar weer gewoon weeromme in et echte Stellingwarfs wodt dat weer Stobbepoele. En een Schipsloot hiet in et Stellingwarfs en Hollaans krek liek, en zo is et ok mit aandere naemen, zoas de Boksloot en et Grootdiep. 'Blauwe Stientjes' onder De Haule wodt weer gewoon (Blauwe) Stientiespoele. Netuurlik wodt Linde Lende, dus mit een *e* zoas dat vanoolds is. De Helomavaart wodt Jonkers- of Helomavaort, en de Opsterlandse Compagnonsvaart wodt gewoon (Opsterlaanse) Kompejonsvaort.
'Het Wijde' van de Lende of van de Kuunder wodt gewoon weer Et Wiede, zoas dat ok deur niet-Stellingwarvers toch ok hiel vaeke zegd wodt. En zo is d'r netuurlik nog een hiele riegel. De Tjonger wodde deur de oolde Stellingwarvers altied Kuunder nuumd. Dat is vanoolds de naeme, Tjonger is van datzelde woord de Friese uutspraokvariaant. Omreden et hier om de taelgreensrevier gaot, ligt een dubbelbenaeming veur de haand, 'Kuunder of Tsjonger'. Over de naemgeving van die oolde revier is al vaeker et ien en aander te doen west, dat daor wo'k hier wat meer over vertellen.

Kuunder of Tsjonger

Neffens o.e. de naemkundige M. Gijsseling moet de benaeming *Kuunder* weerommegaon op een prehistorische taelvorm. Dat woord moet oorspronkelik de *k* al had hebben, en ok de *uu*-achtige klaank. Pas vri'j laete in de geschiedenis, op kaorten van rond 1700

vien ie de benaeming *Tjonger*, meerst tegere mit zoks as *Kuunder* of *Kuinder* (de ui is een anpassing an et Hollaans). De eerste vermelding van *Tjonger* vien ie even nao 1500, neffens et proefschrift van K.F. Gildemacher over waeternaemen in Frieslaand. *Tjonger*, dat wodt algemien anneumen, is de Friese uutspraoke van et oolde *Kuunder*; in de laetere ontwikkeling van et Fries wodde meer en meer een *s* invoegd; et wodde dus *Tsjonger*, zoas vandaege-de-dag algemien in et Fries zegd wodt. De plaknaeme *De Kuunder* gaot ok weeromme op 'e oolde naeme van de revier, ok de verhollaansing 'Kuinre' dus. Veur et bruken van de Stellingwarfs-Friese dubbelnaeme is dus hiel veul te zeggen.
Van ambtelike kaante van de gemiente Oost-Stellingwarf wodde mi'j wezen op stokken in et gemiente-archief daor hiel dudelik uut naor veuren komt hoe d'r al vaeker van disse kaante van de *Kuunder* vraogd is om et bruken van de vorm *Kuunder* overaende te holen. Op 20 feberwaori 1962 schrieven B. & W. an de perveensie dat ze et op pries stellen zollen as et veurtaon 'Kuinder of Tjonger' wodden zol, en as de perveensie de topografische dienst, de ANWB en de bekende uutgevers van laandkaorten daorvan op 'e hoogste stellen willen zol. De perveensie reageert mit 'Tjongerkanaal' - op advies van de Fryske Akademy - veur de kanaliseerde patten, en et zol 'Kuinder of Tjonger' wezen kunnen, docht de perveensie, veur niet-kanaliseerde stokken. De gemiente reageert op 23 meert 'teleurgesteld'. Et allienig uutdregen van de Friese naeme is in stried mit de gemienteweens dat et Stellingwarfs niet veerder weerommedrongen wodden moet. Et kollege schrift letterlik: 'Wij menen er recht op te hebben bij Uw college begrip voor onze wens te ontmoeten'. Uut brieven van de perveensie van 9 april 1962 bliekt letterlik dat de gemiente de perveensie overtuugd het, ten geunste van de dubbelbenaeming 'Kuinder of Tjonger'. De perveensie vragt de ANWB die anduding in et vervolg te bruken. Op 6 november 1963 belt de gemiente mit de ANWB en ze sturen ok een brief, mit daor in o.a.: 'Ofschoon wij hadden gehoopt (en ook verwacht) dat uwe bond zich direkt aan deze verbeterde naamgeving zou aanpassen, staan bij de brug over de Kuinder in de weg Oudehorne-Oldeberkoop tot op de dag van heden nog borden met de vervallen naam en bij de brug in de weg Donkerbroek-Smildervaart ontbreken de borden nog. Wij zouden het wel zeer op prijs stellen wanneer van uwen wege aan de wederinvoering van de goede namen zou kunnen worden medegewerkt. Telefonisch werd deze zaak door onze voorzitter, die tevens uw consul te Oosterwolde is, reeds met de afdeling naamborden besproken'. Zo wodt d'r vaeker henne-en-weer schreven; op 14 jannewaori 1964 schrift de perveensie an verschillende instaansies dat d'r 'bij het ontwerpen van nieuwe staten, behorende bij het Waterenreglement, er rekening mede (...) gehouden [moet worden] dat niet meer de namen 'Tjonger' en 'Tjongerkanaal' worden opgenomen doch 'Kuinder of Tjonger'.
Et is uut de bronnen die mi'j bekend binnen niet dudelik, waoromme as et uutaendelik toch niet kommen is tot 'Kuinder of Tjonger'. Wel lees ie de hieltied over 'Kuinder' en 'Tjonger', niet over de Stellingwarver vorm *Kuunder* of de goed-Friese vorm *Tsjonger*.

Al eerder Stellingwarfs in et officiële verkeer

Hoewel de gemiente in de brieven die ik krek nuumde opkomt veur et Stellingwarfs, zeggen ze wel dat et om de vernederlaanste vorm gaon moet en niet om de vorm *Kuunder* uut et 'Stellingwerfse dialect'. Gelokkig, dat is in oonze tied aanders, ok al omdat oonze taol in oonze tied as taol erkend is. Toch kuj' de gemiente ok weer niet verwieten dat ze in heur tied slim tegen et bruken van et Stellingwarfs in et officiële verkeer weren. Dat kuj' wel zien an de ofdrok bi'j dit stok van een officiële brief an de heer Anne Klaozes Zwat in Appelsche. Die krigt, op eigen verzuuk, ontslag as kommeteerde van de Reservekas. In et Stellingwarfs, as bescheid op zien eigen anvraoge in et Stellingwarfs!

GEMEENTE OOSTSTELLINGWERF

Nr. 339.

Onderwerp

An Anne Klaozes Zwat
te
APPELSCHE.

Antw. op

Bijlagen.

OOSTERWOLDE (Fr.) 15 januari 1965.
Telefoon (05160) 2244

Men gelieve bij het antwoord het nummer der dagtekening en het onderwerp van de schrijven te vermelden.

Tjonge Zwat, daor vraog ie ontslag
As gekommeteerde van de Reservekas.
Daor stonden wi'j eerst 'n beettien van te kieken,
Mar veur de olderdom schient alles te moeten wieken.
Ie bin donkt oons nog lange niet vesleten,
Mar ie zullen 't beter dan oons weten.
Eerst dochten wi'j, wi'j zetten him zo niet an kaant,
Want hi'j is nog zo goed bi'j zien verstaand.
Mar uuteindelijk geven wi'j toch maar jow zin,
Toekem meitied gaot dan jow ontslag in.
Wi'j hopen, dat 't jow veerder goed mag gaon,
Nog daank veur wat ie veur de Kas hebben daon.
En now niet te vule stofzoegen veur de vrouw.
Ie veskrippen je aanders zo gauw!

Borgemeister en Wethouders van OOSTSTELLINGWARF,

, Veurzitter.

, Siktaoris.

Red.:

Johan Veenstra

Tina Turner en John From

Oflopen 30 april was d'r in Wolvege weer et jaorlikse Oranjekoncert. De aovend wodt ieder jaor orgeniseerd deur de Stichting Biezundere Koncerten de Stellingwarven. Ok dit keer was d'r een prachtig optreden van de Christelike Brassband Euphonia die onderhaand al vuvenzeuventig jaor bestaot! Een hoogtepunt was et optreden van Maaike Schuurmans, tegere mit Euphonia. Een eer hoogtepunt was zonder twiefel et optreden van Johan Veenstra mit zien verhael Tina Turner en John From *dat jim hieronder lezen kunnen. (Red.)*

Volk, ik gao jim vanaovend een verhael vertellen. Et is gruwelik, onthutsend, spannend, pikant, deur en deur erotisch en... et is waor gebeurd! Et gaot over een wild, aeventuurlik vrommes en et gaot over een man. En die man is Jan From!
Kiek volk, now zitten jim hier genoeglik op disse feestelike Oranje-aovend en jim daenken misschien: we laoten et pergramme lekker over oons hennekommen. Ze zullen wel weer wat moois veur oons bedocht hebben. Dat is Euphonia wel toevertrouwd. Mar daenken jim d'r wel es over nao hoe'n drege put wark as et ieder jaor is en krieg zoe'n pergramme rond? Zoks is een huud, wat zeg ik, zoks is een peinze vol wark! En ik gunne jim vanaovend een kiekien in de keuken van de orgenisaosie van dit prachtige Oranjekoncert.
De veurbereidings veur vanaovend bin een jaor leden al begonnen. Et was in meie veurig jaor, drekt nao et veurige Oranjekoncert, dat twie manluden bi'j mekaander kwammen om te overleggen wat ze jim now es weer veurschottelen mossen. En die twie manluden weren: Jan From, de grote man van dit orkest en wereldberoemd in Wolvege en omstreken, en Jan Arie van Oostenbrugge van de Stichting Biezundere Koncerten de Stellingwarven. Ziej'm ze zitten? Twie deur en deur kaante, stoere kerels. Jan en Jan Arie. Jan, de super-manager van een Stellingwarfs schildersimperium en Jan Arie, legerofficier in ruste.
'Ik bin d'r zo staorigan toch wel es een betien mit an,' zegt Jan Arie, 'wat moe'we now in hemelsnaeme veur et Oranjekoncert van ankem jaor verzinnen? Rients Gratama hewwe al es had, Montezuma's Revenge, Ernst Daniël Smid, Johan Veenstra...'
Jan From kikt him zo es op-en-daele an.
'Awwe now ankem jaor es wat duurs nemen,' zegt hi'j zo kwieskwaans weg. 'Es een keer écht wat goeds.'
Jan Arie kikt bedaenkelik.
'Dat kan best, heur,' zegt Jan From. 'Al die artiesten die we tot now toe had hebben, hebben oons flink wat geld opleverd, we bulken van de centen, dat lao'we now mar es écht een grote naeme naor Wolvege haelen.'
'Mar an wie haj' dan docht, Jan?'
'An de vrouw daor ik al jaoren en jaoren poerwild op bin!' zegt Jan From.
Zien stemme wodt d'r zuver wat aanders van en hi'j begint mit de ogen te knipperen.
'Ik hebbe al heur cd's. Et is in ien woord een moordwief! Tina Turner! A'k dat vrommes op 'e tillevisie zie, begint me de hiele huud d'r van te tintelen. En ik hebbe ok al een plan bedocht hoe a'k heur hier kriegen wil. Kiek es, Jan Arie, de persoonlike benaodering warkt altied et beste. Zo hebben ze Karin Bloemen hier et veurige jaor ok in Wolvege kregen. Die hebben ze doe een slim persoonlike faks of zokszowat stuurd, mar ik wol aenlik persoonlik op Tina of. Ankem weke geft ze een koncert in Utrecht en ik hebbe een kaortien, Jan Arie! En nao ofloop gaot disse jonge mit een grote bos witte rozen naor heur kliedkaemer en dan gooi ik daor al mien charmes in de

stried en dan liekt et mi'j mal toe as ik dat vrommes dan toekem jaor niet naor de Stellingwarven kriege!'
'Tsja,' zegt Jan Arie, 'tsja, et zol vanzels wel wat wezen... Woj' me ok mit hebben?'
'Nee,' zegt Jan From risseluut, 'nee, hier moe'k allienig op of. D'r bin dingen in 't leven die een kerel allienig doen moet.'
En zo akkederen ze of.

Een weke laeter brengt Tina Turner in Utrecht de hiele zael in woeste vervoering. De emosies golven deur et meziektheater Vredenburg. Jan From klapt, fluit, raost, joelt. Hi'j lat him mitslepen deur et donkere, exotische vrommes op et teniel zoas nog nooit eerder een Stellingwarver kerel him argens deur mitslepen laoten het. Et halfwollen hemd plakt him an de huud vaaste...
In et schoft van de veurstelling in Utrecht gaot bi'j Jan Arie in de Stellingwarven de tillefoon. Et is John Blanken, de dirigent van Euphonia. En Jan Arie vertelt him dat Jan From op datzelde ogenblik in Utrecht zit en perberen zal om bi'j Tina Turner in de kliedkaemer te kommen en om heur dan te vraogen veur et Oranjekoncert. Et is even stille.
'Man toch,' ropt John dan, 'en zoks laot ie gebeuren! Snap ie dan niet dat hier de grootste ongelokken van kommen kunnen? Zoe'n in- en ingoeie kerel as oonze Jan From en die laot ie los op zoe'n deur en deur gehaaid vrommes. Hoe hael ie et in de hassens! Al is dat vrommes dan al in de zestig, ze is nog zo maltaepelig in de huud as wat! Daor kan Jan lange niet tegen op. Wie wet wat ze mit him wil in zoe'n kliedkaemer! En we weten allebeide dat Jan From een beste kerel en van 't CDA is en deurgaons mak en in alle tuug bereden, mar hi'j is in et eerste plak kerel en dan eerst van 't van 't CDA. En hi'j is gek op mooie, aeventuurlike vrouwluden. En dat wilde jonk jut him vanzels de hiele aovend op mit die roege meziek, moej' mar daenken. En dan tegere in de kliedkaemer. As dat vrommes even toedrokt kan ze him wel fien kniepen! Ie moe'n d'r op of, Jan Arie! As de wiedeweergao ! Ie hebben in et leger zeten!'
En dan zicht Jan Arie ok in in wat veur alderverschrikkeliksten omstanigheden Jan From verzeild raeken kan. Dat hi'j stoft de trappe op naor de kleerkaaste, struupt in zeuven haosten zien oolde gala-uniform mit de riegel medallies d'r op an. En dan gript hi'j zien eresaobel en raost tegen himzels in de spiegel: 'Veur Majesteit en 't Vaderlaand! Veur Euphonia en Jan From! Ik vaal an! Volg mi'j!'
In Utrecht geft Tina Turner twie toegiften. Dan pakt Jan From zien bos witte rozen en lopt driest en overmoedig, as kan hi'j de hiele wereld an, naor de kliedkamer van de wereldberoemde zangeresse. Eerst wil ien van de bodygards him nog tegenholen. Mar een aandere pakt him bi'j de aarm beet en sist him in 't oor: 'Just two minutes, buddy.' En dan klopt Jan From op 'e deure.
'Come in,' zegt een zwoele stemme.
En toch een betien mit knikkende kni'jen stapt Jan From de kliedkaemer in. Veur him staot zien grote idool! Tina Turner! Jan From knippert mit de ogen. Ze is et echt! Et vrommes daor as hi'j zo poer- en poerwild op is. Tina het heur krek de leerzens en de jurk uut-struupt en staot in de onderjurk midden in de kaemer. Et haor roeg om 't heufd as kwam ze krek onder een takkebult weg.
'I am John From,' hakkelt Jan From. 'John From from Wolvege from the Orangeconcerts. Will you come next year to our Orangeconcert?'
Tina kikt naor de bos witte rozen.
'Is that for me, honey?' vragt ze mit een hiese stemme.
'Jawisse,' zegt Jan From. 'Yes! Sure! White roses for a black lady!'
Dat zinnegien het hi'j thuus wiethoevaeke rippeteerd veur de spiegel. Tina pakt de bloemen an en legt ze op een taofeltien daele.
'You are a nice man, Johnny,' zegt ze.
Ze komt een peer stappen dichterbi'j en begint de veters van heur kesjet los te maeken.
'Could you help me for a moment, baby?' vragt ze.
Mar now wodt et Jan From toch zuver een betien te vule maans.
'But I did not came for the kesjet,' zegt hi'j zenewaachtig.

'Kesjet,' giechelt Tina.
'I came for the Orangeconcert.'
Mar dan staot et aeventuurlike vrommes al vlak veur him en begint him an te kroepen en overal te strieken.
'Tina,' haffelt Jan From, 'Tina, I have a lady in Wolvege!'
'And I have a man in Boston, Johnny!'
En dan vuult Jan From heur lippen in zien hals en ze rokt naor zwiet en wilde limoenen dwas deur mekeer henne. Et is een enerverende, opwienende locht. En ze sjort him an de kleren omme. Oe heden, daenkt Jan From, now komt et op 'e krop van de blaoze an en now heb ik een halfwollen hemd an! Dat zal zoe'n vrouw van de wereld wel hatstikke oolderwets en bekrompen vienen.
'Johnny,' fluustert ze in zien oor, 'Johnny, is that a gun in your pocket or do you like me so much...'
En dan is d'r inienend een hiele protte reboelie op 'e gang naor de kliedkaemers en veurdat d'r echt malle ongelokken gebeuren kunnen, stoft Jan Arie in galatenu de kaemer in. De medallies veur moed, beleid, trouw, majesteit en vaderlaand rinkelen op zien uniform.
'Geef acht!' raost hi'j in de beste tredisie van Van Speijk en Van Heutsz.
En dan fiekt hi'j in iene hael mit zien eresaobel de veters van et kesjet van Tina Turner dwas deurdemidden, gript Jan From beet en sleept him et meziektheater uut naor de auto toe.
Bi'j Zwolle bin ze eerst in staot en zeg weer een woord.
'Ie verdienen de Militaire Willemsodder,' hiemt Jan From. 'Mar ie moe'n niet zo hadde jaegen, want aanst bin ie et riebewies ok nog kwiet!'
Vodderig en frommelig zit hi'j naost Jan Arie in de auto. De boezeroen half tot de broek uut, de strik los en de hals vol zoegplakken.
'We nemen Tina Turner ankem jaor toch mar niet,' zegt hi'j.
'Nee,' zegt Jan Arie, 'Tina Turner liekt me niet zoe'n goed idee. Mar wie dan wel?'
'Wat donkt jow van Maaike Schuurmaans, Jan Arie? Die zingt as een liester, ze is hatstikke bekend wodden deur Zoemer 2000, trekt zodoende een beste bratse volk, et is een antrekkelike, mooie meid en ze komt gewoon uut Frieslaand.'
En daoromme komt et dus, volk, dat jim hier vanaovend niet naor Tina Turner luusteren kunnen, mar naor Maaike Schuurmaans. En ik hebbe zien dat Jan From een bos witte rozen bi'j him het. Gewoon as aorighied nao ofloop veur Maaike. Aarme, aarme Jan From! Een maegien uut Frieslaand... Asof dát wat uutmaekt! Ik bin veurdat de aovend begon evenpies, hiel evenpies mar, bi'j heur in de kliedkaemer west. En ik weet dus dat Maaike nog aeventuurliker, nog anhaeliger en nog vule wilder is as Tina Turner...

Krummelties

Kursussen Stellingwarfs

Op zaoterdag 13 april wodde in et gebouw van de Schrieversronte in Berkoop et examen van de kursus *Stellingwarfs veur beginners* holen. Elf van de vuuftien kursisten deden daor an mit en haelden et diplome. Et diplome mit de bi'jheurende cieferlisten wodden uutrikt deur de veurzitter van de Schrieversronte, mr. Simon ter Heide, an: Henk Jager (Haulerwiek), Henk Vos (Makkinge), Britt Heck (Spange), Nynke Kramer (Ni'jhooltpae), Harry Hellinga (Ni'jehoorn), Michel Retz (Ni'jberkoop), Jelly Goldhoorn (Wolvege), Jan Fase (Wolvege), Piet Bult (Ni'jberkoop), Klaas Harmsma (Donkerbroek), en Wiebe Koopmans (Makkinge). Andries van der Veen (Wolvege) kon deur ziekte d'r niet bi'j wezen, mar het, mit goed gevolg, et examen laeter daon. De kursusleiding beston dit keer uut: Grietje Bosma-Dijkstra, Geert Lantinga, Pieter Jonker en dr. Henk Bloemhoff. Et leerplan en et examen van de kursus staot onder toezicht van et Nedersaksisch Instituut van de Rieks Universiteit van Grunningen. In diezelde weke wodde eerder de vervolgkursus *Kreatief schrieven* ofsleuten. An die kursus deden veertien kursisten mit, jim konnen daor eerder in dit tiedschrift al over lezen. De kursus wodde geven deur de Friese schriefsters Tine Bethlehem van Liwwadden en Akky van der Veer van Makkum.
Nao de zommer komt d'r een kursus *Kotte verhaelen schrieven* van zes lesaovens en ankem veurjaor staot d'r een kursus *Poëzie schrieven* op et pergramme. Veerder is d'r et plan om in de haast van 2003 een kursus *Spannende verhaelen schrieven* te holen. Butendat is et et doel om in 2004 een ni'je kursus *Kreatief schrieven veur beginners* te orgeniseren. Die kursus zal dan ok weer geven wodden deur Tine Bethlehem. Om daor an mit doen te kunnen gelt as veurweerde dat dielnemers de kursus *Stellingwarfs veur beginners* mit goed gevolg ofsleuten hebben. (Red.)

Ledewinaktie Ni'jberkoop

Krek veur et verschienen van de veurige *Ovend* was d'r in Ni'jberkoop een ledewinaktie. Die aktie wodde orgeniseerd deur de *Warkgroep Publiciteit* van de Stellingwarver Schrieversronte. Krek as eerdere ledewinakties wodde ok disse aktie mit een hiel goed risseltaot ofsleuten. D'r konnen die dag mar liefst 24 ni'je leden van de Schrieversronte inschreven wodden en dat tal is veur een klein dörpien as Ni'jberkoop geweldig! Al die ni'je leden nog es hattelik welkom bi'j de klub. Wi'j weensken jim hiel veul plezier mit et lezen van *De Ovend* en bi'j alle aktiviteiten van de Schrieversronte. Et bestuur wil trouwens ok van dit plak of de vri'jwilligers van de warkgroep nog es daanken veur heur inzet. Dat gelt liekewel ok, en niet in et laeste plak, veur de zes vri'jwillegers uut et dörp zels! (Et bestuur)

Tentoonstelling boek *Guus Hellegers/Beeldhouwer*

Op 3 meie verscheen in et gebouw van de Schrieversronte de twiede drok van et boek *Guus Hellegers/Beeldhouwer*, dat schreven is deur drs. Remco Heite. Heite, Hellegers en vormgever Leendert van Pelt ontvongen elk een eerste exemplaor uut hanen van de veurzitter van de Schrieversronte, mr. Simon ter Heide. Leendert van Pelt hul bi'j disse gelegenhied een kotte toelochting op zien wark veur dit biezundere boek. Toegeliekertied wodde d'r

een tentoonstelling eupend in et gebouw van de Schrieversronte om et boek henne. De verschillende aspekten van 'et gruuien van dit boek' wo'n dudelik maekt, naost dat d'r beelden, kleinplastieken en pennings van Guus Hellegers toond wodden. Veerder is d'r ok vri'j wark van Leendert van Pelt te zien. De tentoonstelling is nog te bezien tot en mit 26 juni, alliend op warkdaegen, vri'jdags tot 12.30 ure. (Red.)

Stellingwarver Spreukekelinder 2003

Nog disse maond verschient de ni'je Stellingwarver Spreukekelinder veur et jaor 2003. Dat de kelinder zo vroeg komt het d'r mit te maeken dat de redaktie (bestaonde uut Jan Oosterhof sr., Joop Oosterhof en Sietske Bloemhoff) de kelinder graeg in de vekaansietied al in de winkels hebben wil. Et is ommes zo dat d'r dan een protte meensken hier mit vekaansie binnen en vaeks graeg wat streekeigens mit naor huus toe nemen. De spreukekelinder is veur zokke meensken een aorig andaenken.
An de kelinder warkten ok veur 2003 weer een tal vaaste mitwarkers mit. Dat bin o.e. Wiebe Scheenstra, IJbe Duursma, Jan Oosterhof jr. en Joop van Lier. De onderwarpen in de ni'je kelinder gaon dit keer o.e. over verschillende waeters in de Stellingwarven, over waeterplaanten en waetervoegels, mar d'r bin bi'jglieks ok tal van oolde recepten uut de streek in te vienen. De redaktie weenskt daorom de kopers van de kelinder niet alliend veul leesplezier toe, mar ok smaekelik eten! De pries van de ni'je kelinder is op dit mement nog niet bekend. (Red.)

De sjaal

Op 7 juni verschient d'r alweer een ni'j Stellingwarfs boek. Et is een verhael van Karst Berkenbosch over een indringende gebeurtenis tussen jonge meensken. *De sjaal* is een eigentieds verhael, dat ok zeker de doelgroep jongeren anspreken kan. Et is ok een spannend verhael, waor twie hiel verschillende milieus in beschreven wodden. Meer verklappen is niet goed. D'r zal zeker praot wodden over dit boek en over et plak dat et innemt in de Stellingwarver schrieveri'je. Omreden et boek ok bedoeld is veur een jeugdig lezerspebliek is d'r keuzen veur een mederne vormgeving en is besleuten om Sijtze Veldema van Stilet Vormgeving Berkoop an te trekken om et omslag te ontwarpen en de typografie van dit boek te verzorgen. Et boek gaot 6,50 Euro kosten, wiels d'r financiële steun is van de perveensie Frieslaand, Baank Bercoop en van de Lions Wolvege e.o.
Op 7 juni is d'r an de Wolvegesterweg 16 in Berkoop om 20.00 ure een prissentaosie daor as op verschillende menieren naoder ingaon wodt op de inhoold en et belang van dit boek. (P.J)

Krentiesbri'j

Ok in juni verschient et boek *Krentiesbri'j* van Jan Oosterhof uut Steggerde. Hi'j schreef eerder wark veur kiender en leverde bi'jdregen an de Stellingwarver Spreukekelinder. Jan Oosterhof is veerder bekend van zien optredens mit Stellingwarver lieties. Disse bundel is een verzaemeling gedichten, riempies, liedteksten en stripverhaelen die deur prozateksten mitmekaander verbunnen binnen. Ofwisselend en speuls. Een aorige meniere om mit et Stellingwarfs in de kunde te kommen. Gien zwaore kost, mar deurdaenkerties, taelgrappies en een boek daor aj' now en dan es even bi'j glimken kunnen. Et boek gaot 6,50 Euro kos-ten, wiels d'r financiële steun is van de perveensie Frieslaand, Baank Bercoop en van de Lions in Wolvege e.o. Ok hier gelt dat omslag, opmaek, typografie verzorgd binnen deur Sijtze Veldema van Stilet Vormgeving Berkoop. (P.J.)

IJnze Hoekstra

Veurbi'j, veurbi'j, veurgoed veurbi'j

In et dörp nuumde iederiene him Tiemen Schoe. Tiemen de Jong was schoemaeker van Hooltpae. Hi'j wodde in 1895 in dat dörp geboren an de Heufdweg waor now huusnommer 147 is. Daor ston doe een hiel klein en oold husien waor as drie huusholings in woonden. Tiemen zien heit was ok schoemaeker.
Tiemen trouwde op 2 augustus 1924 mit Annegien Woudstra. Ze kregen twie joongies (Bouke en Eize) en ien maegien (Mientje). Dochter Mientje woont now nog op et oolde stee, daor Tiemen en Annegien nao heur trouwen wonen gongen (Heufdweg 60).
Naost zien beroep as schoemaeker was Tiemen ok nog hulppostbode en eierverzaemeler veur een haandeler van Wolvege. Veerder was hi'j een betien boer; hi'j had altied ien of twie koenen. Butendat brocht hi'j rekenings rond veur dokter Brons die doe huusdokter was in Wolvege.
Naost et verstellen laoten van schoenen koj' in et kleine winkeltien ok ni'je schoenen kopen, klompsokken (een soort pantoffels) en leerzen. Tiemen verkocht ok kni'jlappen die mit twie gaaspen vaastezet wodden om de kni'jen. Die kni'jlappen weren veur et bescharmen van de lange, zwatte kousen, die in die tied krek liekegoed deur jongen as deur maegies dreugen wodden. Ripperaosies bestonnen heufdzaekelik uut et verstellen van

hakken en zolen en et vaastezetten van stiksel. Dat gebeurde doe allegere veur mar een peer centen. Ni'je zolen kostten omtrent een gulden en een peer veters een dubbeltien. Bi'j et schoemaeken wodde o.e. pik bruukt. Die pik wodde ok wel 'betume' nuumd en was een soort van stieve teer. Wi'j as kiender weren gek op zoe'n stokkien pik van Tiemen, want daor koj' lekker op kauwen. Et was veur oons dus haost een soort van kauwgom! Et gekke was dat et spul nao een posien kauwen korrelig wodde. Mar daor hadden wi'j weer een middeltien veur. We gongen naor oonze mem om een stokkien boerebotter en dat kauwden we d'r goed deur. Dan was de pik weer zaachte veur een posien. Tiemen het ok een protte leren leerzen en schoenen rippereerd van Duutse soldaoten die in de Twiede Wereldoorlog een poze in de pasteri'je van Hooltpae zeten hebben.
Mit 65 jaor hul Tiemen vanwege Drees op mit schoemaeken. Hi'j wodde doe nog wel moonsternemer bi'j zuvelfebriek *De Takomst* in Wolvege, omdat hi'j dan nog veur ziekte verzekerd was. Tot zien zeuventigste jaor is hi'j dat bleven.
Tiemen was een groot diereliefhebber. Hi'j hadde een protte kiepen, een varkentien en altied ien of twie koenen of een kalfien, waor as veul mit ommepakt wodde. Bi'j hiet weer kwam de koe op 'e stal, mooi in et schaad en lekker koel. Aovens kwam hi'j d'r dan weer uut as et wat ofkoeld was buten. De laeste koe het hi'j vuuftien jaor had, tot zien vuventachtigste an toe (zie foto). Tiemen is vierennegentig jaor oold wodden en Annegien achtenzeuventig.
Prachtig mooie herinnerings! Jammer, mar et is veurbi'j. Veurgoed veurbi'j.

Infoboek 'Stellingwerfs' verschenen

Op vri'jdag 3 meie verscheen een ni'j boek over et Stellingwarfs, dat in De Ovend, in de streekkraanten, op 'e lekaole radio en op 'e Friese omroep al eerder ommedaenken kregen het. Et gaot om een boek mit een hopen algemiene info veur een bried pebliek, zoas dat hiet. Et verscheen in een riegel van dattien dielen over streektaelen en dialekten. De uutrikkinge was in De Tille in Liwwadden, iene van de laandelike boekwinkels die et eerste jaor zo goed as de allienverkope hebben. Een tal Stellingwarver kopstokken was veur de gebeurtenisse naor Liwwadden teugen. Ok weren d'r een tal Schrieversronteleden in Liwwadden anwezig.
Schriever Henk Bloemhoff beud et eerste exemplaor an Twiede Kaemerlid Vrouw Annet van der Hoek uut Franeker an. Hi'j prees heur om heur inzet veur 't Stellingwarfs en Fries en heur herkenberhied as kaemerlid. Hi'j nuumde veurbeeldsgewieze wat d'r allegeer in et ni'je boek te vienen is veur meensken mit interesse. Ok bepleitte hi'j nog es de erkenning van et Stellingwarfs/Nedersaksisch onder diel III, daor now al zo lange over henne-en-weer praot wodt. Vrouw Van der Hoek zee in heur daankwoord opni'j dat ze aachter de Stellingwarver zaeke staot, de laeste tied in et biezunder aachter et veurneumen proeftuunprojekt. Daor wodt ni'j Stellingwarfs taelbeleid in ontwikkeld, ok in kombinaosie mit et haandvest, en wel zo dat mit et ni'je beleid voldaon wodt daor an. Dan kan de erkenning niet langer uutblieven.
Schrieversronte-direkteur Pieter Jonker zee biester bliede te wezen om de inhoold van et ni'je boek, daor neffens him een hiele protte, goeie infermaosie in te vienen is. In de prissentaosie daor van zee hi'j de goeie eigenschoppen weeromme te vienen van een wetenschopper en een docent toegelieke. In dezelde bi'jienkomst wodde et dieltien over et Fries en Stadsfries prissenteerd. Dat is van de haand van drs. Pieter Duijff. (Red.)

Op een persoonlike en unieke wieze

jow baankzaeken regelen?

2 0 I 9 0 2 100 JAOR

BERCOOP GROEP

Dat kan al 100 jaor
bi'j de kleinste
zelsstanige algemiene
baank van Nederlaand!

Meer infermaosie?

Bel vandaege nog mit Bank Bercoop

(0516) 45 35 00

BANK BERCOOP

Willinge Prinsstraote 20, 8421 PE Berkoop
Heufdstraote Oost 6, 8391 AV Noordwoolde